

Plenum

Torsdag 10.12.2015 kl. 16.02—3.07

2.2. Muntlig fråga om självanställdas utkomstskydd för arbetslösa (Outi Alanko-Kahiluoto gröna)

Muntligt spørsmål MFT 63/2015 rd

Muntlig frågestund

Talman Maria Lohela: Nästa fråga, ledamot Alanko-Kahiluoto.

Debatt

16.22 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut eduskunnalle esityksen, jolla freelancerit ja muut itsensä työllistäjät määritellään lainsäädännössä yrittäjiksi. Valitettavasti lakia valmisteltaessa ei ole kuultu lainkaan itsensä työllistäviä, joita esitys koskee, edustavia järjestöjä. Ne ovatkin kritisoineet lakia voimakkaasti ja toivoneet, että se palautettaisiin uuteen valmisteluun.

Uuden lain on kuitenkin tarkoitus tulla voimaan jo parin viikon kuluttua, mutta tästä huolimatta valtakunnassa vallitsee täysi epäselvyys siitä, voiko freelancer luottaa jatkossa siihen, että hän tulee saamaan työttömyysturvaa tilanteessa, jossa hänen yrittäjyytensä on vain sivutoimista. Nimittäin silloin, jos henkilö tulkitaan päätoimiseksi yrittäjäksi, hänellä ei oikeutta ole tähän työttömyysturvaan. Eli kysymykseni kuuluu, tullaanko työ- ja elinkeinoministeriössä huolehtimaan siitä, että kahden viikon aikana ohjeistukset te-hallinnolle laitetaan (Puhemies koputtaa) siihen kuntoon, että jatkossa freelancerit voivat luottaa siihen, että tulevat oikeudenmukaisesti kohdelluiksi työttömyysturvassa.

16.23 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan totta, monesti viime kaudellakin itsekin kiinnitin huomiota näihin tulkin-toihin, että ne ovat puutteellisia. Ja kyllä, tullaan ohjeistamaan niin selkeästi, että siinä soveltamisessa ei tule näitä ongelmia. Se lainsäädäntö on monimutkainen. Te-toimiston virkamiehellä voi usein olla vähän rohkeutta puuttua näihin asioihin ilman ministeriön kattavaa ohjeistusta erilaisista soveltamistilanteista ja tulkinnoista eri puolilla maata. Tähän tullaan kiinnittämään huomiota.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, ilmoittautumaan.

16.24 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos, ministeri, hyvästä vastauksesta. Esimerkiksi Suomen Journalistiliitto toi esille valio-kuntakuulemisessa sellaisen esimerkin, että itsensä työllistävä toimittaja oli tehnyt kuu-kaudessa vain kolmen tunnin ajan toimittajan työtä ja oli kuitenkin tullut tulkituksi päätoi-

Punkt i protokollet PR 79/2015 rd

miseksi yrittäjäksi. Tällaisia tapauksia on valitettavasti hyvin paljon, ja tästä syystä freelancerit usein eivät uskalla, jos ovat ansiosidonnaisella, ilmoittautua työttömäksi, koska pelkäävät menettävänsä työttömyysturvan.

Olette puhuneet paljon siitä, että Suomessa voitaisiin sosiaaliturvaa kehittää siihen suuntaan, että ihminen uskaltaisi siirtyä pelotta palkkatyöstä yrittäjyyteen ja päinvastoin ja sosiaaliturva seuraisi liukuvasti perässä. Mitä hallitus on tekemässä, jotta voitaisiin näin toimia? Meillähan itsensä työllistävien määrä jatkuvasti kasvaa, kun yritykset sanovat irti henkilöitä ja sitten palkkaavat nämä samat ihmiset toimeksiantosuhteessa takaisin. Olisi kuitenkin suotavaa, että meillä olisi semmoinen sosiaaliturva, (Puhemies koputtaa) joka kannustaisi työntekoon eikä päinvastoin.

16.25 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja, tämä on erittäin oleellinen kysymys, ja tosiaan nyt tässä kun tämän teidän antamanne mietinnön valiokunnasta luin vastalauseineen kaikkineen ja sieltä nämä asiat, niin tosiaan te olitte nostaneet erinomaisen hyviä epäkohtia ja näitä asioita sieltä esiin, jotka ilman muuta täytyy tulevaisuudessa huomioida. Kiitän koko valiokuntaa siitä, että olette tehneet erinomaisen mietinnön. Mutta annan kiitosta myöskin vastalauseesta, voisiko sanoa, näin poikkeuksellisesti, koska siinä nousi esiin myöskin erittäin tärkeitä asioita siihen nähden, mihin suuntaan meidän täytyy kyetä sosiaaliturvaa viemään, koska tämä teidän huolenaiheenne on täysin aiheellinen. Nythän STM:ssä tehdään tätä sosiaaliturvajärjestelmän kokonaistarkastelua, ja aivan vilpittömästi sanon, että varmasti tulemme nämä asiat siellä huomioimaan.

16.26 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä asettaa tämän ministeriön valmistelun tietysti jälleen vähän uuteen valoon: myös jopa opposition vastalauseet ovat tervetulleita hallitukselle. (Välihuutoja oikealta)

Tosiasia on, että tämä hallituksen esitys ei heikennä mutta ei parannakaan itsensä työllistävien asemaa. (Hälinää — Puhemies koputtaa) Siltä osin ehkä toki parantaa, että mietinnön lausumassa velvoitetaan te-toimistoja ja työ- ja elinkeinoministeriötä saamaan aikaan nämä selkeät, oikeudenmukaiset ja yhdenmukaiset toimintatavat.

Itsensä työllistäjät ovat minulle läheisiä ihmisiä, ja siksi olen kärsinyt, kun tuhannet ovat olleet hädissään ja paniikissa, kun edustaja Alanko-Kahiluoto on blogissaan sanonut: "Esitys heikentää huomattavasti itsensä työllistäjien toimeentulon edellytyksiä ja uhkaa jättää freelancereina toimivat työttömyysturvan ulkopuolelle." Tämän väärän todistuksen ansiosta tuhannet ihmiset ovat hädissään ottaneet yhteyttä, he ovat huolissaan omasta tulevaisuudestaan ja toimeentulostaan. Tällainen on vastuutonta politikointia.

Kysyn kuitenkin siis ministeri Lindströmltä tai ministeri Mäntylältä: voidaanko laissa määritellä selkeästi, mitä on päätoiminen ja mitä on sivutoiminen yrittäjyys?

16.27 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt se ydinkysymys. Tämän hallituksen esityksen tarkoitus ja tavoite ei ollut ottaa kantaa nyt nimenomaan tähän pää- ja sivutoimisuuden käsitteiden ongelmallisuuteen, mutta viimeksi vuonna 2012 muistaakseni on käsitelty sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tätä... Nyt en muista, jotta en anna väärää todistusta, mutta muistelen, että se oli vuonna 2012. Silloin tosiaan siihen valiokunta ei ottanut minkäänlaista selkeää kannanottoa, mutta on ihan päivänselvä asia, että tämän päivän työmarkkinoilla ja tämän päivän työ-

Punkt i protokollet PR 79/2015 rd

markkinoiden muutoksessa kyllä tähän on varmasti meidän löydettävä selkeät käsitteet, mitä on päätoimisuus ja mitä on sivutoiminen työn tekeminen, jotta me pystymme ihmisiä kannustamaan siihen työn vastaanottamiseen tilanteessa kuin tilanteessa.

16.28 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyysturvain tulkinnot yrittäjän, poikkeusyrittäjän ja yrittäjän perheenjäsenen osalta ovat sekavia ja usein hyvin epäoikeudenmukaisia, ja monet henkilöt kuitenkin ovat palkansaajien ja yrittäjän välitulassa. Eikö kuitenkin olisi parempi, että henkilö voisi saada osan toimeentulostaan omasta toiminnastaan ja osan jostain muusta kuin että hänet pakotetaan kokonaan työttömäksi? Tämä esitys vääjäämättä tulee johtamaan monen kohdalla mielivaltaan, sillä on aivan varmaa, että epäselvä lainsäädäntö johtaa äärimmäiseen tiukkaan viranomaistulkintaan, -määräykseen ja -ohjeeseen.

16.29 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun käsittääkseni tässä laissa muuttuu vain yksi asia ja sivutoimisen toiminnan arvioimisessa sovelletaan edelleen samaa pykälää kuin nyt. Jos se toiminta on sivutoimista eikä olosuhteissa tapahdu mitään muutoksia, niin se on sivutoimista myös jatkossa ja henkilö voi nauttia soviteltua päivärahaa. Työttömyysturva säilyy muutoksessa, eli työntekijän työttömyysturvalle ei tapahdu mitään. Minä ymmärrän kyllä tämän, tämä on todella vaikea määritellä eksaktisti, kuka on sitten yrittäjä ja kuka on työntekijä, eli tämä on vaikeaa. Me tarvitsemme sen takia hyvää ja perusteellista ohjeistusta, mutta onko olemassa täydellistä — siihen en tietenkään uskalla lähteä, että semmoista voin luvata. Mutta parhaamme teemme ja ohjeistamme te-keskukset niin hyvin kuin ikinä voimme.

16.30 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen hieman yllätynyt tässä siitä, että eilen moitittiin, että oppositiota ei aina kuunnella, kun oli tämä työllisyysvälitys. No, sitten edustaja Heinäluoma ilmoitti jossakin vaiheessa, kun täältä tuli erilaisia vastauksia, että hyvä, että kuunnellaan ja että täällä kannattaa istua. Ja tänään edustaja Harakka ilmoittaa, että se on huolestuttavaa, että oppositiota kuullaan. (Naurua) Että jotenkin minusta on hyvä, että täällä kaikkia kuullaan, mutta koetetaan nyt olla jotenkin johdonmukaisia — että haluatteko te tulla kuulluksi vai ettekö te halua? Me hallituspuolueet mielellämme kuulemme teitä. (Eduskunnasta: Kysymys!) — Minä vaikka kysyn sitten, että kuunteleeko hallitus oppositiota. (Naurua)

16.31 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomaista, että tämä asia nousi tässä esille. Ehkä viestinä on hallitukselle se, että kulttuurialan kuuleminen tämän lain valmistelussa jäi sillä tavalla vajavaiseksi, että tästä on hyvä ottaa koppia. Me valiokunnassa kuulumme asiantuntijoita: esimerkiksi Journalistiliiton lakimies totei, että tämä lakiesitys 94 ei muuta heidän freelancereidensa asemaa suuntaan eikä toiseen, päinvastoin kuin mitä esimerkiksi vihreät esittävät. Mutta he toteavat, että kiitos sosiaali- ja terveysvaliokunnalle niistä lausumista, jotka teimme, ja todellakin edellyttämme, että nyt ne te-keskusten ohjeet sellaiseen kuntoon, että ihmisten kohtelu on oikeudenmukaista ja tasapuolista. Toivon vielä, että vastaava ministeri toteaa, että te olette lukeneet nämä lausumat — jotka ovat muuten käsittelyssä tänä iltana — ja lupaatte tehdä ne ohjeet. Ja myös tuli vähän viestiä sinne hallitukselle, että katsoisitte vielä kerran sosiaaliturvaa, että kaikkien työllistyminen olisi kannattavaa. Toivon, että tähän myös ministeri vielä vas-

Punkt i protokollet PR 79/2015 rd

taa. Olen erittäin pahoillani, että väärää tietoa on levitetty erityisesti vihreiden toimesta tästä hallituksen esityksestä. Ja kiitos sosialidemokraateille, jotka olivat mukana hallituksen esityksen... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

16.32 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä valmistelusta ja näistä lausunnoista sen verran, että tosiaan me olemme katsoneet, että kun ne eivät liity suoranaisesti tähän hallituksen esitykseen, niin ei ole katsottu siinä mielessä tarpeelliseksi lähteä niitä silloin pyytämään, mutta kuten sanottua, ne ovat erittäin arvokkaita jatkotyötä varten, ja olen ihan vilpittömän tyytyväinen, että niitä kuulemisia on ollut. Siellä on paljon sellaisia kannanottoja, joista varmasti jatkotyössä on hyötyä. Te olette tehneet hyvät lausumaesitykset tähän, ne olen lukenut ja katsonut, ja niiden taakse on erittäin helppo mennä. Ja vielä kerran toistan tämän, että sosiaaliturva ilman muuta — STM:ssä tehdään koko ajan töitä sen eteen, että me selkiytämme sen nimenomaan niin, että työn tekeminen ja sen vastaanottaminen on aina kannattavaa, on sitten freelancer tai mikä tahansa alan edustaja ja ammattilainen.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström vielä.

16.33 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sarkomaalle: Kyllä, ohjeistus tapahtuu. Kokoonnumme vaikka yhteisen lukulampun ja suurennuslasin kanssa katsomaan nämä lausunnot, ja sitten ohjeistetaan, ja tällä mennään eteenpäin.

Puhemies Maria Lohela: Viimeinen kysymys tähän aiheeseen.

16.33 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen hyvin pahoillani siitä, että jälleen tässä salissa kokoomuksen suunnasta annetaan väärää todistusta muista puolueista. (Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä) Kehotan teitä lukemaan asiantuntijalausunnot, jotka ovat julkisia ja eduskunnan sivuilla. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön sosiaaliturvaosasto antoi meidän valiokunnallemme lausunnon, joka oli hyvin kriittinen ja jossa todettiin, että tämä lakiesitys vaarantaa itsensä työllistävien taide- ja kulttuurialan työntekijöiden mahdollisuuden saada työttömyysturvaa. Samalla linjalla olivat kaikki kulttuurijärjestöt, myös Suomen Journalistiliitto on antanut tämäntyyppisen lausunnon, samoin Opettajien Työttömyyskassa, Yleinen työttömyyskassa ja niin edelleen — näitä tahoja on hyvin paljon.

Kiitän ministeri Mäntylää sen sijaan hyvin asiallisesta vastauksesta, samoin työministeri Lindströmiä. Olin hyvin iloinen kuullessani, että olette lukeneet meidän vastalauseemme ja siihen sisältyvät lausumaehdotukset. Uskon, että teilläkin on (Puhemies koputtaa) vilpittömä pyrkimys...

Puhemies Maria Lohela: Onko kysymystä?

...parantaa itsensä työllistävien...

Puhemies Maria Lohela: Onko kysymystä?

Punkt i protokollet PR 79/2015 rd

...sosiaaliturvaa. — Kysyisin, otatteko nyt, kun ohjeistusta valmistellaan, siihen on enää kaksi viikkoa aikaa, järjestöt mukaan tekemään näitä ohjeistuksia.

16.35 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totean hyvin lyhyesti sen, minkä tässä totesin aiemminkin: Tämä tarvitsee hyvää ohjeistusta. Suhtaudutaan tähän vakavasti, teidän lausuntonne luetaan ja siitä lähdetään eteenpäin. Tämä asia on varmaan tällä selvä. — Kiitos.

Frågan slutbehandlad.